

DIN ÎNVĂȚĂTURILE SFÂNTULUI SILUAN

de Arhimandrit Sofronie

I. Despre cunoașterea voii lui Dumnezeu

Sfântul Siluan spunea: “Este bine ca întotdeauna și în toate să căutăm călăuzire de la Dumnezeu, ce și cum trebuie să facem sau să grăim.” Cu alte cuvinte, în fiecare situație în parte datorii suntem să căutăm a cunoaște voia lui Dumnezeu și căile spre a o împlini. Căutarea voii lui Dumnezeu este cea mai importantă lucrare a vieții noastre, căci cel care ajunge să se afle pe calea ei este prins în viața dumnezeiască, cea veșnică. La cunoașterea voii lui Dumnezeu se poate ajunge pe mai multe căi. Una din ele este cuvântul lui Dumnezeu, poruncile lui Hristos. Însă, în poruncile Evangheliei, în ciuda înaltei lor desăvârșiri- sau, mai bine zis, în virtutea desăvârșirii lor- voia lui Dumnezeu se exprimă în sensul ei general și ultim, iar omul, întâlnind în viața sa de zi cu zi o nesfârșită varietate de situații, adesea nu știe ce să facă pentru ca lumea sa să se integreze cursului voii lui Dumnezeu. Pentru ca fapta sa să aibă un sfârșit bun, nu este destul să cunoaștem doar expresia generală a voii lui Dumnezeu în, de pildă, porunca de a iubi pe Dumnezeu din toată inima, din toată mintea, din toată puterea sa și pe aproapele ca pe sine însuși; mai trebuie încă și luminare de la Dumnezeu în ce privește mijloacele împlinirii acestor porunci în realitatea zilnică a vieții; mai mult pentru aceasta avem neapărată nevoie de puterea cea de Sus.

Cel ce a dobândit în inima sa dragostea lui Dumnezeu, mișcat de această dragoste, săvârșește faptele sale din porniri care aproximează voia lui Dumnezeu; este, însă, vorba doar de o aproximare și nu de desăvârșire. Faptul de a nu putea ajunge la plinirea desăvârșirii duce la nevoia absolută pentru toți a unei neîntrerupte comunicări cu Dumnezeu prin rugăciune pentru călăuzire și ajutor. Omul nu ajunge nu numai la desăvârșirea dragostei, dar nici la desăvârșirea cunoașterii. O faptă ce izvorăște, cum s-ar părea, din cea mai bună pornire, adesea poate avea consecințe nedorite, ba chiar rele. Iar aceasta pentru că mijloacele sau chipul înfăptuirii erau rele sau pur și simplu greșite în situația dată. Adesea auzim pe câte cineva îndreptățindu-se cu buna intenție avută, dar aceasta nu este destul. Viața omenească este plină de astfel de greșeli. Iată pentru ce cel care iubește pe Dumnezeu todeauna caută îndrumare de Sus ciulind neconținut urechea sa lăuntrică spre a auzi glasul lui Dumnezeu.

În practică aceasta se săvârșește precum urmează: tot creștinul, dar îndeosebi episcopul sau preotul, care se află nevoit să ia într-o anumită situație o hotărâre în armonie cu voia lui Dumnezeu, trebuie să lepede lăuntric toate cunoștiințele sale,

toate ideile preconcepute, dorințele și planurile sale și o dată liber de tot ce este “al său” să se roage lui Dumnezeu, cu atenție în lăuntrul inimii; iar primul gând ce naște în suflet după o asemenea rugăciune se primește ca o îndrumare de Sus. O asemenea căutare spre a cunoaște voia lui Dumnezeu printr-o nemijlocită comunicare cu Dumnezeu în rugăciune, mai cu seamă în vreme de nevoie sau de necaz, face ca omul, precum zicea sfântul Sfântul Silvan “să audă în sufletul lui răspunsul lui Dumnezeu și să se învețe să se înțeleagă călăuzirea cea de la Dumnezeu...așa noi toți avem nevoie să ne învățăm să recunoaștem voia lui Dumnezeu; iar de nu ne vom învăța, nu vom cunoaște niciodată această cale.”

Acestei faceri, în forma ei mai desăvârșită, îi premerge obișnuința cu rugăciunea neîncetată, având neconținut atenția în inimă. Însă spre a fi sigur că aude glasul lui Dumnezeu în lăuntrul său, omul trebuie să se lepede de voia sa și să fie gata de orice jertfă, asemenea lui Araam, ba chiar, după porunca Apostolului Pavel, asemenea lui Hristos Însuși, Care “S-au făcut ascultător tatălui până la moarte” (Fil.2,8). Cel care pornit pe această cale va reuși numai dacă din experiență a cunoscut cum lucrează harul Sfântului Duh în om, și dacă în inima sa s-a înrădăcinat a anume mândrie și lepădare de sine, adică o lepădare hotărâtă a voii sale “individuale”, meschine, pentru a dobândi și a săvârși sfânta voie a lui Dumnezeu. Unuia ca acesta i se va dezvălui adevăratul înțeles al întrebării pe care Sfântul Simeon a pus-o părintelui Stratonic: “Cum grăiesc cei desăvârșiți?”; lui, cuvintele sfinților părinți: “plăcut-au Duhului Sfânt și nouă” (Fap.15,28) îi vor fi familiare; el va înțelege mai deslușit acele cuvinte din Sfânta Scriptură, din Vechiul precum și din Noul Testament, unde este vorba de asemenea nemijlocită convorbire a sufletului cu Dumnezeu; și se va apropia de adevărata înțelegere a felului în care vorbeau Apostolii și Prooroci.

Omul este zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și este chemat la plinătatea nemijlocită a împărtășirii cu Dumnezeu, iar în virtutea acestui fapt, toți, fără excepție, ar trebui să meargă pe această cale; însă experiența vieții arată că aceasta nici pe departe nu este pentru toți, pentru că majoritatea oamenilor nu aud în inima lor glasul lui Dumnezeu, nu îl înțeleg și urmează glasul patimilor care viețuiesc în suflet și care înecă cu gălăgia lor blândul glas al lui Dumnezeu.

În Biserică există o cale de ieșire din această situație jalnică, și anume: a întreba pe părintele duhovnic și a-i face ascultare. Însuși Sfântul Siluan iubea această cale, o urma, o propovăduia și scria despre ea (cf. Sfântul Siluan - cap.Despre păstori și duhovnici). În general el considera calea smerită a ascultării a fi mai sigură. El credea cu tărie că pentru credința celui ce întreabă, răspunsul duhovnicului întotdeauna va fi bun, folositor, plăcut lui Dumnezeu. Credința în realitatea tainei Bisericii și a harului preoției i se întărise îndeosebi din seara când, în mănăstirea vechiului Russikon, în vremea postului mare, la vecernie, a văzut pe bătrânul duhovnic Avraamie schimbat la față, în chipul lui Hristos, strălucind în chip negrăit.

Plin de credință izvorâtă din har, Sfântul Siluan trăia realitatea tainelor Bisericii, dar reamintim că el găsea că, chiar omenește vorbind, adică în plan psihologic, este ușor

să vezi foloasele ascultării față de părintele duhovnic; el spunea că atunci când duhovnicul, în slujirea sa, răspunde la o întrebare, acesta este liber în acel moment de patima care îl stăpânește pe cel ce întreabă, și, în virtutea acestui fapt, poate vedea lucrurile mai limpede și se află mai deschis influenței harului lui Dumnezeu.

Răspunsul duhovnicului va purta, în majoritatea cazurilor, pecetea nedesăvârșirii; dar aceasta nu este pentru că duhovnicul este lipsit de harul cunoștinței, ci pentru că desăvârșirea ar fi dincolo de puterea și de capacitățile celui ce întreabă. În ciuda nedesăvârșirii povățuirii duhovnicului, aceasta, primită cu credință și dusă până la capăt, va duce negreșit la o creștere duhovnicească. Această cale însă se închide adeseori, pentru că cel care întreabă, nevăzând înaintea sa decât un om, se clatină în credință și de aceea nu primește primul cuvânt al duhovnicului și i se împotrivesc, opunându-i părerile și îndoielile sale.

Sfântul Siluan a vorbit despre această temă importantă cu egumenul mănăstirii, arhimandritul Missail (+ 22 ian 1940), un om al Duhului, către care binevoia și pe care vădit îl asculta Dumnezeu.

Părintele Siluan l-a întrebat pe egumen:
- Cum poate monahul să cunoască voia lui Dumnezeu?
- Primul meu cuvânt trebuie să-l primească ca fiind voia lui Dumnezeu, răspunse egumenul. Cine va face astfel, peste acela se va odihni harul lui Dumnezeu, dar dacă cineva mi se împotrivesc, atunci eu, ca om, cedez.

Cuvântul egumenului Missail va să spună:
Părintele duhovnic, atunci când este întrebat, caută în rugăciune călăuzire de la Dumnezeu, însă ca om dă răspuns în măsura credinței sale, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: Noi credem, pentru aceea și grăim (2 Cor. 4, 13), dar în parte cunoaștem și în parte proorocim (1 Cor.13,9). În năzuința sa de a nu greși dând răspuns sau povățuind, el însuși se află sub judecata lui Dumnezeu, și de aceea, dacă se ivește o obiecțiune sau fie doar o împotrivire lăuntrică din partea celui ce întreabă, nu îndrăznește să insiste asupra cuvântului său sau să-l întărească ca fiind expresia voii lui Dumnezeu și, ca om, cedează”.

Această credință se manifesta foarte vădit în viața egumenului Missail. Odată el a chemat la sine pe un novice: părintele Sofronie (*însuși autorul - n.tr.*), încredințându-i o ascultare complicată și grea. Novicele a primit-o din toată inima și, făcând metania de cuviință, se îndrepta spre ușă. Dintr-o dată egumenul îl chemă înapoi. Novicele s-a oprit. Înclinându-și ușor capul și cu un glas liniștit și grav, i-a spus:

- Părinte Sofronie, nu uita: Dumnezeu nu judecă de două ori; de aceea, dacă vei face ceva în ascultare mie, atunci eu voi fi judecat de Dumnezeu, iar mata ești liber de răspundere.

Dacă cineva se împotriva câtuși de puțin unei hotărâri sau povățuirii a egumenului Missail, atunci acest mare bărbat nevoitor, în ciuda poziției sale de administrator, răspundea de obicei: Bine, faceți cum voiți, și nu își mai repeta cuvântul. Și Sfântul Siluan, dacă întâlnea împotrivire, de asemenea, imediat tăcea. De ce? Pentru că pe de o parte Duhul lui Dumnezeu nu rabdă nici silire, nici contrazicere, iar pe de alta, voia lui Dumnezeu este un lucru mult prea mare. Ea nu se poate cuprinde în cuvântul duhovnicului, care negreșit poartă pecetea relativității, nu își poate afla o expresie desăvârșită, și numai acela care primește cuvântul ca fiind plăcut lui Dumnezeu, fără să-l supună judecății proprii sau, cum se zice adesea “fără judecată”, numai acela a aflat calea cea adevărată, fiindcă el cu adevărat crede că “la Dumnezeu toate sunt cu putință” (Mt. 29,26). Aceasta este calea credinței, cunoscută și adevărată de experiența milenară a Bisericii.

A vorbi despre astfel de lucruri, care constituie taina netainică a vieții creștine și care totuși depășesc hotarele vieții trândave de zi cu zi și obișnuita puțină experiență duhovnicească, nu este niciodată fără de primejdie, căci mulți pot să înțeleagă cuvântul în chip greșit și greșit să-l pună în practică, iar atunci, în loc de câștig, el poate naște daune, îndeosebi dacă cineva se apropie de această nevoință cu o prea mare și mândră încredere în sine.

Când cineva dorea un sfat de la Sfântul Siluan, acestuia nu-i plăcea să dea răspuns “din mintea sa”. El avea în amintire cuvântul Cuviosului Serafim de Sarov: “Când vorbeam din mintea mea, se întâmpla să greșesc”, iar la aceasta se adăuga că greșelile pot fi mici, dar pot fi și mari.

Acea stare despre care vorbea părintelui Stratonic, și anume că “cei desăvârșiți nu grăiesc nimic de la sine... Ei grăiesc numai ceea ce le dă Duhul”, nu li se dă întotdeauna nici chiar celor care se apropie de desăvârșire, precum nici Apostolii, nici ceilalți Sfinți, nu întotdeauna făceau minuni, iar Duhul proorociei nu lucra întotdeauna la fel în prooroci, ci uneori cu putere mai mare, alteori însă se îndepărta de ei.

Sfântul Siluan deslușea limpede “cuvântul din experiență” de insuflarea cea de Sus, adică de cuvântul pe care “îl dă Duhul”. Și cel dintâi este prețios, dar cel de-al doilea este mai înalt și mai sigur (cf. 1 Cor. 7,6; 7,10; 7,12; 7,25). Uneori spunea cu încredere și cu hotărâre celui ce îl întreba, că voia lui Dumnezeu este ca acesta să facă într-un anumit fel, iar alteori răspundea că nu cunoaște voia lui Dumnezeu pentru el. Spunea că uneori Domnul nu dezvăluie voia Sa nici sfinților, pentru că cel ce caută către aceștia, caută cu o inimă necredincioasă și vicleană.

Cunoașterea voii lui Dumnezeu prin rugăciune, în forma ei mai desăvârșită, este un lucru rar întâlnit, dobândit numai cu prețul unei îndelungi străduințe, al unei mari experiențe de luptă cu patimile, după multe și grele ispite de la draci pe de o parte, și multe izbăviri de la Dumnezeu pe de altă parte. Însă rugăciunea din toată inima pentru ajutor este o lucrare bună și de neapărată trebuință tuturor: și mai marilor, și

ucenicilor, și bătrânilor, și tinerilor, și celor ce învață, și celor ce sunt învățați, și părinților, și copiilor. Sfântul Siluan insista asupra faptului că toți, fără excepție, independent de rang sau de stare sau de vârstă, întotdeauna și în toate, fiecare așa cum știe, să ceară de la Dumnezeu luminare pentru ca astfel, puțin câte puțin, fiecare să își apropie calea sa de calea sfintei voințe a lui Dumnezeu, până la a atinge desăvârșirea.